

Interview Ada Ozdogan

Door: Roel Meijvis

Op 24 februari gaat de nieuwe voorstelling van schrijver en regisseur Ada Ozdogan in première bij Theater Rast. Na de filmische western *GRACE* stort Ada zich ditmaal op het *science-fiction* genre. In gesprek met Roel Meijvis vertelt Ada over de totstandkoming van haar nieuwe voorstelling, haar inspiraties en haar depressie.

‘Het idee voor deze voorstelling ontstond bij het kijken van een masterclass van de Dufferbroers (*Stranger Things*) waarin zij vertelden dat hun werk bijna volledig bestaat uit het samenvoegen van de films, series en bronnen waarmee zij zijn opgegroeid. Daar herkende ik mijn eigen werkproces in en ik kreeg ook zin om een voorstelling te maken op basis van die spannende fantasiefilms uit de jaren ‘80 zoals *E.T.*, *The Goonies* en *It*. Wat mij vervolgens opviel aan die films was dat het bijna altijd om een groepje jongeren gaat die allemaal aannames over elkaar hebben, samen in een bepaalde situatie belanden en er dan achter komen wie ze eigenlijk zijn, zoals in *The Breakfast Club* bijvoorbeeld.’

‘Net als de Dufferbroers maak ik mijn voorstellingen door al die elementen van de films die ik vet vind samen te voegen en daar pulp van te maken, zoals mijn eeuwige voorbeeld Quentin Tarantino ook doet. Zo zijn de personages in deze voorstelling ook allemaal *mash-ups* van filmische archetypes, geïnspireerd op Lucas uit *Stranger Things*, Luna Lovegood uit *Harry Potter*, Maeve uit *Sex Education* en John Bender uit *The Breakfast Club*.’

‘Door het gebruik van de *science-fiction* vorm doe ik in dit werk opnieuw een poging om een specifieke cinematografische beeldtaal te vertalen naar het toneel. Ik voel mij artistiek uitgedaagd door de poging een Hollywood film te maken met de beperkingen van theater. Je kan in het theater niet op een acteur inzoomen tijdens een monoloog, maar je kan wel zo’n mis-en-scene maken dat het lijkt alsof dat gebeurt. In deze voorstelling gaan we daar weer een stap verder in. Bijvoorbeeld door te experimenteren met een extra dikke vierde wand en het zenderen van de acteurs, zodat ook het geluid is zoals in de bioscoop. Ook in de scenografie zijn we opzoek naar een bepaalde afkadering die het doet aanzien als een film.’

Behoeftte aan losers

‘Hoofdpersonage in deze voorstelling is Masha. Haar personage kwam voort uit mijn behoefte aan vrouwelijke rollen die verder gaan dan de standaard categorieën van de bitch, de Maria en de hoer. In reactie hierop zie je nu vaak het archetype van de vrouw als krachtige strijder. Maar ook daar herken ik mij niet altijd in. Ik wil ook een vrouw in een hoofdrol zien die onhandig is en van zich afsnauwt. Een loser zoals *the dude* in *The Big Lebowski*, gewoon een domme gast, waarom is dat nooit een vrouw?’

‘Ter inspiratie hiervoor hoefde ik alleen maar naar mezelf te kijken. Niet dat ik een *stonede dude* ben wiens tapijt gestolen wordt, maar ik ben wel een vrouw die achter de feiten aanhobbelt, openstaande boetes heeft en weken kan vergeten haar haren te wassen. Zulke vrouwenrollen zijn er wel, maar dan is dat meestal de onhandige vrouw in de *romcom* die haar leven niet op orde heeft totdat ze de ware liefde vindt. Met deze voorstelling wil ik heel graag een vrouw laten zien wiens leven niet goed gaat en ook geen feministische strijder is. Ze is eerder iemand die zelf graag gered wil worden, met alle complexiteit die dat tot gevolg heeft.’

‘Mascha heeft een depressie, maar we zien haar niet als iemand die niet van de bank kan komen. Het verhaal begint op het punt dat zij plots in een soort hyperfocus raakt door een vreemd voorval waarover ze leest in de krant. Om uit te zoeken wat er aan de hand is, brengt ze de groep mensen bij elkaar met wie ze vroeger als kind is ontvoerd door buitenaardse wezens nadat ze in coma waren geraakt in het lachspiegelpaleis op de kermis (want: *duh*). Door die gebeurtenis, en vooral de nasleep van ongeloof en uitsluiting in het dorp, zijn alle vier de personages op elk hun eigen manier beschadigd geraakt. In de loop van het verhaal komen ze achter steeds meer dingen van elkaar en zo ontstaat er iets van de connectie waar Masha eigenlijk naar op zoek is.’

Hypomanie

‘Toen ik tijdens het maken van dit concept steeds meer merkte dat het over vriendschap ging en ik mij afvroeg waarom het juist dat thema was waar ik wat over wilde maken, realiseerde ik mij dat vriendschap hetgeen is wat misschien wel het meest op scherp komt te

staan tijdens een depressie, of wat je zelfs kwijt raakt. Dat merkte ik ook heel erg toen ik zelf in een depressie terecht kwam.'

'Met deze voorstelling ga ik mijn depressie voor het eerst aan, denk ik. Depressie is een moeilijk theateraal onderwerp, omdat het zo passief is, er gebeurt niks. In literatuur kan je de trage dagen en ongerichte pijn beschrijven, maar voor het soort plot-gedreven voorstellingen dat ik graag maak heeft het te weinig conflict, juist omdat een depressie in veel gevallen verlamrend is. Dat geldt voor Masha ook, totdat die vreemde voorvallen iets bij haar aanwakkeren wat haar van de bank doet komen.'

'Ik kwam hier op door de Zomergastenafllevering van Lieke Marsman waarin zij vertelt hoe zij omgaat met haar ziekte en dat ze – ongeacht wat mensen daar ook van vinden – in buitenaards leven gelooft, omdat het haar een bepaalde geruststelling geeft die andere mensen misschien in religie vinden. Dat dat geloof in buitenaards leven haar helpt om met alle *shit* van het leven hier om te gaan, daar herkende ik mijn eigen behoefte aan Hollywoodfilms tijdens mijn depressie in. Ik wilde gevoed worden met verhalen, even niet in mijn eigen hoofd zitten en met mijn eigen realiteit moeten *dealen*.'

'Als je heel erg ziek bent, fysiek of mentaal, ben je opzoek naar een waarheid, een houvast. Alles valt weg, niets doet er meer toe en je ziet nergens meer de zin van in. Op die momenten wil je niets liever dan dat iets of iemand zegt: dit is het. Zo komen veel mensen in een soort hypomanie terecht, iets wat je er even helemaal uithaalt. Plots wil je alles weten van wiskunde, je gaat op pianoles of je stort je helemaal op theorieën over buitenaards leven. Het maakt eigenlijk niet uit wat het is, maar je wil iets concreets, iets van duidelijkheid in die vage smurrie van de werkelijkheid. Ik denk ook dat het bij deze dingen eigenlijk nooit over het wel of niet bestaan van aliens gaat, maar over connectie.'

Antidepressiva

'Tijdens een depressie kan ik soms ineens heel boos worden op iemand die gewoon doorgaat met zijn leven, wat een irrationele gedachte is, ingegeven door de depressie, maar dat voel ik dan echt zo. Net als de jaloezie naar mensen die wel gezond zijn en gewoon mee kunnen doen. Als je depressief bent gaat dat niet. Je hebt niks te geven, waar je je

vervolgens weer voor schaamt, en in dat over-bewuste ga je anderen voor jou beschermen door minder af te spreken, waardoor je steeds verder geïsoleerd raakt.'

'Aan de andere kant wordt dat isolement ook opgelegd. Het is iets wat in onze neoliberale cultuur is geslopen wat ik echt verafschuw, de gedachte dat je eerst van je zelf moet houden en jezelf moet helpen voordat anderen dat kunnen. Mensen laten je onder het mom van *selfcare* en *selflove* aan je lot over. Maar welke clown heeft bedacht dat ik het zelf moet doen en in mijn eentje?'

'De Belgische psychiater Dirk de Wachter zegt dat de beste antidepressiva de verbinding met anderen is. Daar sluit ik mij volledig bij aan. Ik merk het ook nu we aan het repeteren zijn, dat samenwerken met een geweldige groep mensen, dat is waar ik energie van krijg, van connectie en verbinding. Natuurlijk moet de depressieve persoon zijn hand weer durven uitreiken en zich niet langer schamen, maar de beweging vanuit de andere kant is net zo goed nodig. Dat individualistische en antisocialistische is zo doordrongen in onze cultuur. Ook depressie is dus politiek.'

'Voor Masha is het voorval met de aliens een manier om weer connectie te maken. Maar het is een poging. Het dubbelzinnige, en de tragiek, van de depressieve mens is namelijk dat hij of zij er helemaal niet toe in staat is deze vriendschap toe te laten. En ik denk dat dat is wat ik wil laten zien met deze voorstelling: de poging van een mens die connectie probeert te maken en dat dat dan niet lukt. Ik wil laten zien hoe depressie er óók uitziet, juist bij iemand die gewoon doorleeft terwijl de depressie er nog is.'

'Dat doe ik door net als de Duffer-broers al die films te citeren waar ik zo van houd: *Arrival*, *Contact*, *Close Encounters of the Third Kind*, *A Space Odyssey*, *Interstellar*, *Stand by Me*, *Mystic River*, *David Lynch* en alles van *the Coen Brothers*. In *Stranger Things* krijg ik zo'n warm gevoel van al die verwijzingen en knipogen naar andere films. Dat is iets wat ik het publiek ook heel graag wil geven.'